

Szerkesztőségi iroda
Sepsi-Szentgyörgyön
a ref. kollegium épületé-
ben, hová
a lap szellemi részét illető
kérdések küldendők.

Kiadó hivatal:
POLLÁK MÓR
könyvnyomdája és könyv-
kereskedése,
hová a hirdetések és
előfizetési pénzek
bérmentesen intézendők.

NEMERE.

Politikai, társadalmi, szépirodalmi és közgazdászati lap.

A „Háromszéki háziipar-egylet” és a „sepsi-szentgyörgyi önkéntes tűzoltó-egylet” hivatalos közlönye.

Megjelenik ezen lap heten
kint kétszer:
csütörtökön és vasárnap
ELŐFIZETÉSI FELTÉTEK
Helyben házhoz hordva, vagy
vidékre postán küldve
Egész évre . . . 6 ft — kr.
Fél évre . . . 3 ft — kr.
Negyedévre . . . 1 ft 50 kr.
Hirdetmények díja:
3 hasábos petit-sorért, vagy
annak helyéért 6 kr.
Bélyegdíj külön 30 kr.
Nyitótér sora 15 kr.

Sepsi-Szentgyörgy, 1879 július 15.

Gőzsiipar fűtőtől, gépek csattogásától, munkások zajától vízhangzó gyárak csarnokai nem nyíltak meg előtte; országos fontosságú szabályozási, öntözési, tagosítási tervezetek szemlélete nem gyönyörködtette, nagy horderejű iparos és kereskedelmi vállalatok megindításáról nem beszélhettünk előtte, bármily szíves-örömet tettük volna ezt, de előadtuk lelünk legforróbb ohajait, még ha szó nem kíséri is, már az által, hogy bemutatott erőteljes kézműiparunknak bárkinék becsületére való szolid termékeit, hogy értesüljön a látottakból a hiányokról, hogy gyönyörködjük a haladás vágyának nyilvánulásában, hogy győződjék meg arról miszerint a nép érdemes kulturális törekvéseiben a pártolásra és képes pártolás mellett megindult nagyratörő emelkedésében elért helyét meg is tartani.

Meglehet, hogy vágyaink egyelőre elérhetetlen tartományba vonzanak s tulhajtó követelésekkel, gyors futamban akarjuk elérni a magaslatot. — Erőnket tulbacsuálni: batorság, de készen jutni oda, a hová csak megfeszített szorgalom és munkásság vezethet: hű kívánság volna, mert ezt véghezvinni a világ összes protekciója nem képes.

Kemény Gábor ő nagyméltóságának az iparos testületek fogadása alkalmával hozzájuk intézett szavaiból következtetést vonhatunk, mennyiben számítsunk a kormány támogatására és mennyiben kell magunkra támaszkodnunk, hogy boldogulásunk felé a helyes utat megtaláljuk.

Az iparosok szónokának az ipartörvények módosítását és előnyös vámtörvények alkotását hangsúlyozó szavaira adott válaszában ő nméltósága kifejtette, hogy a két fő tényező egyike, az ipartörvény tanulmányozás alatt van, épen a módosítás eszközlése végett, a második tényező azonban nemzetközi szerződésnek alapszik s változtatás rajta a kormány által önkénytelen nem vihető véghez. A méltányosság határai között a kormány

legfőbb feladatának ismeri az állampolgárok bajainak gyökereit orvosolását — s nem fog rajta mulni minden erejével oda hatni, hogy a jogos kívánalmak kielégíttessenek.

Másfelől azonban az iparosok részéről kell hogy a mozgalom meginduljon, kell, hogy a művelődés szükségére áthassa ezen osztályt minden ízében s akkor a nyert áttekintési képesség már maga sok akadályt fog megszüntetni, a melyek jelenleg elháríthatatlannak látszanak.

Ezen irányban — valjuk meg — sok mulasztás történt eddig. Nem tapasztaltuk-e csak kevéssel ezelőtt az iparos tanoncok iskoláztatásánál, hogy hányan mulasztották el a szellemi kincsek megszerzésére a tanoncot rászoritani. Pedig e nélkül fél-szeg az ember, nincs látköre az egyének és elnyomatva érzi magát az osztály. Ma már alig van van absztrakt tudomány-ág, a mely a rajzolás ügyességet nélkülözhetné; az ipar rajzolás nélkül valódi előmenetelt nem tehet. Hány iparos tanoncnak adtak erről felvilágosítást, pedig mily sajnosan érzi a felnőtt ezen hiányt!

Neveljük az iparost szakszerűen s akkor eljön az idő, midőn gyönyörködhetünk a leg-hasznosabb zenében: a gőzsiipar hangjában, s akkor meggyőződhetünk, hogy a köszénfüst illata világért sem egészségtelen.

— A horvát regnikoláris bizottság július hó 10-én — mint táviratilag is jelentik, ülést tartott Kresztics elnöke alatt. Az ülésen a küldöttség 9 tagja volt jelen; b. Smaics lemondott, Mrazovics és dr. Subotics beteg. Az albizottság előterjeszté megállapított üzenetét, melyet a bizottság elveiben helyeselt s melynek tárgyalását e hó 15-én kezdik meg.

— Az olasz kormányválság még mindig vadul. A kabinet megalkulását rendkívül nehezíti azon körülmény, hogy a király nem hajlandó a parlamentet feloszlatni, mert a kam-

rák feloszlásától s illetőleg az új választásoktól nem várja a jelenlegi helyzet megváltozását, s e mellett nem akarja az országot kitenni azon agitációknak, melyekkel a választások a jelenlegi körülmények között okvetlenül járnának, midőn az örlési adó, a választási rendszer és a kamra s a szenatus közti alkotmánykérdés vannak napirenden.

Egy ideig szó volt arról, hogy Sella-kabinet alakíttassék. Ily kabinet azonban Nicotera nélkül nem volt lehetséges; Sella ugyan a maga részéről beleegyezett volna valamiképpen abba, hogy Nicotera is belépjen a kabinetbe, de a jobboldal mérvadó személyiségei oly ellenszenvvel viselkedtek iránta, hogy e kinevezés a pártot késztelenül megosztalja, mi által Sella kényszerítve lett volna a baloldal egy részére támaszkodni. Ily körülmények között Sella maga jelentette ki, hogy miniszteriumot alakítani képtelen. Ezen kombináció meghiusulta után egy új Depretis-kabinetről volt szó, melyet sokan lehetségesnek hisznek, ha a korábbi kabinet legellenszenvesebb tagjai nem neveztetének ki újra.

A legutóbbi hírek szerint a kabinet megalkult Tagjai lennének Cairoli, Villa, Baccarini, Grimardi, Parey, Vare, Bouelli, Acton és Mussi.

— A zsidó kérdés. A hatalmak, mint tudva van, Romániát figyelmeztetni akarják, hogy a berlini szerződésnek a zsidó kérdésre vonatkozó pontját hajtsa végre. Ez ügyben a kezdeményező Németország volt, előbb Angliát, aztán Franciaországot szólítva föl, hogy indítványát támogatassák. Olaszország szintén csatlakozott a többi hatalmakhoz.

Miután a hatalmak megegyeztek a teendő lépés iránt, arról volt szó, melyik hatalom vegye az ügyet kezeli közé és marylazza meg Romániának, minthogy fenyegetésektől eleinte el akartak tekinteni. Ekkor a bécsi kabinet a hatalmak ohaját azzal az ajánlattal előzte meg, hogy a román kormányt, mielőtt végső lépésre határozzák el magukat, barátságos uton indítsák a hatalmak ohajának teljesítésére. Ezzel a feladattal Hoyos gróf osztrák-magyar követ bizatott meg és utasított hogy a román kormánynak a hatalmak jogos követelésének nem teljesítése esetében ama hatalmak kollektív lépését helyezze kilátásba, kik Románia függetlenségét hivatalosan eddig még el nem ismerték.

VÁRÇA.

Adalékok

a Háromszéken 1853/4-ik évben lefojlt „Várady”-ügyhöz.

Folytatás.

Erdővidékvől: Szabó Áron, Borbáth László, Gál Dániel, Benedek Dani ifju s még 3 vagy 4, ezek mind bíbarcfalviak; Bíró Ferenc és Egető Lajos, köpeciek; Bodosi Mihály, Kulcsár István, Péter Ferenc baróthiak; két Sós Elek (apa és fia) vargyasiak; Nagy Ferenc olaszteleki.

Küsküllőmezőből: Kóródi Samu Súlyeről és még egy társa és a jelentékeny kinezésű Perlaki Dániel régiszerű hosszu szőke hajjal.

Kolozsvárról: Minorics Károly, Lugosi József és még egy.

Bukarestből: Rákosi Domokos felsőcsernántoni eredetű, br. Rozettinek egy kammerdinere (vezetékneve nem jut eszembe) és egy szabó-mester.

Ezeket kívül a Marosvásárhelyt felakasztott Török János tanár, Horváth Károly és Gál Mihály is a Váradi-ügyféle compromissió vértanui. Ezért szenvedett Török Jánosé Gál Róza is, valamint kereszturi Berecki Ferenc és ottani pap Csiki Áron is, a ki magát szebeni fogságában borotvával pusztította el.

De még mennyi kerülhet vala kálóba, több rangos állásu is, a kit egyikünk vagy másíkuunk tudott, de elhallgatuk! Százig is kitelhetik vala velők az összes létszám. A bíbarcfalvi ifjak lélek-erőtlensége nélkül pedig alig került volna hálóba 10—12 Váradvál együtt.

A tavasz bekövetkeztével mind átszállítottunk Szebenbe, négyen kívül, ezek: Váradi, Bartalis, Szabó Áron és Szász Lukács Ezek bitófüra ítéltettek a végrehajásra S. Sztgyörgyre vitettek.

Ott a két első felakasztott, a más kettő kegyelmet nyert 20 évi fogságra. Szép kegyelem! annál jobb a halál.

Tavaszkedeten ezen 4 egyéneken kívül a többieket a kormány mind átszállította Szebenbe, valamint a haditörvényéseket is. A foglyok elhelyeztetek a zárdában és egy mérsáros utcai épületbe. Biztosak voltak afelől, hogy senki is el nem loptat; de a felől is, hogy el nem illanhatunk. Tudtuk azonban, hogy bitófüra nem jutunk; de az elítéltek mértékének bizonytalansága mindenkit epesztett. Ezért sajtóbb a nyomozás alatti fogság. Elítéltek után ugyan is mind a mozgáskör tágabb mind pedig a bizonytalanság megszűnik, tudva mindenki, mi a sorsa továbbá. E kérdések: szabadulok-e? nem-e? felakasztanak-e? nem-e? mint a rásztköröstől az ábránd, nem távoznak el az embertől. Aztán annak tudása, hogy a kormány a kriminálfoglyon tud szánakozni, mert ez nem neki árt, hanem másnak, a politikai foglyot pedig gyomrából gyűlöti s irtózik tőle, mint a kigyótól, mert az ő sorsa ellen lázong; ez is nyomasztólag uralodik a politikai fogly gondolatain, hozzá számítva, hogy minden kedveseitől, szokott életrendétől el van távolítva, tán örökre is stb. Sőt azt se tudni, mi foly a falukon kívül a világban, sőt a felvigyázókkal, öröket találkozza is csak hidegséget és ellenséges érzületet érezni: mind ez nem élet, nem vigalom.

Ápriltől augusztus végéig előlt többünk sorsa. Mikor átszállítottak M. Vásárhelyről Szebenbe, a szállítás rajtam volt kezdve fegyveres őrzettel fuvaron. Erre a fogolytársak azt mondták: „Pap elől pokolba s utánna a község!” és ez igaz is volt két tekintetből: mert a politikai fogság elég pokoli helyzet és az ördög kezében voltunk s csak az ördögök táncát jártuk; s mert Szebenben már minden részvét nélküli sőt kárörvendő idegen elem légkörében kellett sohajtoznunk, abban a Szebenben, melyet a forradalom „bűnfészek” nevezetel tisztelt volt meg.

Hanem mégis nem estünk be mindenestől pokolba, mert több kivégzés nem történt, hanem elítélés hosszabb vagy rövidebb időre terjedő várfogságra: Bradra, Pétervadra, Józsefstadba, Theresienstadba, Olmützbe; némelynek az addigi nyomozás alatti fogságtól könnyebb nem büntetésül számítva be, elbocsátattott. És így a kimondott ítéletek hangzóttak husz évi fogságtól le, fél évi beszámítással elbocsátólag. Részemre ezen utolsó legkisebb és legkönnyebb adig volt juttatva. De ez magára nem történt, hanem amugy emberül kellett kiokoskodnom kitelhető észfacsarrással. És mindez többnyire a bíbarcfalvi fogly ifjak ügyetlen és tájékozatlan vallomásaiból eredett. Ezeknek mindent annyira meg tudni és átlátni engedni, a kulönbön igen derék Váradvitől is könnyelmű megdondolatlanság volt.

Fogságom után.

En ugyan megszabadultam, de mások sokan tovább szenvedtek. Itthon a császári szelindek Kovács kapitány felügyelete alatt amugy ártatlanul kellett magamat viselnem. Mint tulajdonképp el nem ítelt, hivatali állásomba visszaállhattam, melynek azon távollétem alatti adminisztrációjáról környéki papársáim buzgó barátságokkal gondoskodtak; egyházam tagjai pedig kimondották, hogy ha több éveig elítéltem is, maradnak a helyettes adminisztrációval és más papot sehoggy sem állítanak, hanem szabadulásonig fizesse nőm a papi jövedelemből a fáradozókat. Szerencsére nem volt szükség reá, reagondolnom ma is kedvesen jön.

Bármily éber császáris felügyelet mellett is azonban volt: nekem gondom arra, hogy az oly nagy féltékenységgel ékgyűgönyözött külföldi hangulatra kipillantassak, a külföldön lehűt, de a menekülteknél csak mint tetszalott hangulatra. Itt nevezetesen egy pár tárgyhoz juthattam: egyik egy londoni hírlapi közlemény Kossuthról nov. 13-áról 1849, a másik a Czech János menekült emlékirati könyve németnyelven, tán Hamburgban